

LOF VAN DE „LA”

boomen niet in het gedrang kwamen. In menig geval, wanneer de aard van het paviljoen er zich toe leende, werden de boomen geheel of gedeeltelijk in de ruimte opgenomen en zorgden voor een zeer levendige versiering. „L'art naît de contrainte”, heeft André Gide gezegd. De waarheid van dit woord werd hier eens te meer bewezen.

Een gelijksoortige discipline werd aan de exposanten opgelegd en we kunnen den heer Meili, directeur van de tentoonstelling, best gelooven, waar hij schrijft: „Il n'a certes pas été facile de faire admettre à un peuple aussi épris de liberté et d'indépendance que le nôtre, la conception d'une œuvre collective, exigeant une discipline exempte de tout compromis.” Maar het is toch gelukt en niet zonder zelfvoldoening kan hij aanstippen: „Les grandes entreprises industrielles ont renoncé à leur prestige et admettant d'exposer — selon le programme d'exposition, par thèmes — à dix et même vingt endroits différents.” Als men hiermede vergelijkt wat in dit zelfde jaar 1939 gebeurd is te Rijssel en te Luik, dwingt de realisatie te Zürich de meest volledige bewondering af. Geen exposanten meer die heer en meester zijn in de hun toegezegde ruimte, ook geen systeem van contrôle, zooals het gebeurt, om de æsthetische waarde van het geheel te beschermen, doch een kordaat leidend optreden van het begin — het thema — tot het einde — de kleinste bijzonderheden van uitvoering. Elk object wordt aldus het onderdeel van een didactische voorstelling. De verklaringen, welke dienen verstrekt, zijn vaak belangrijker dan het object zelf, dat slechts te voorschijn komt als illustratie van een les. In het kader van de architectuur moet het hoofdaccent bijgevolg op de voorstelling gelegd worden.

De kunstenaars die voor deze moeilijke taak stonden, hebben zich meesterlijk uit den slag getrokken. Hun vondsten opsommen is onbegonnen werk. Met alle mogelijke hulpmiddelen hebben zij den toeschouwer weten te boeien: graphiek, plastiek, foto, licht, mechaniek, de producten zelf, alles is er bij te pas gekomen. Nooit schijnt hun vindingrijkheid te falen. Elk onderwerp inspireert hun een curieus idee. Amuseeren en interesseeren tegelijk is de leus en het geschiedt steeds met smaak, zonder gemakkelijke effecten na te streven. Wanneer het onderwerp er zich toe leent, krijgt men staaltjes van zeldzame verfijning te genieten. Soms is men getroffen door echt geestige oplossingen. Daar waar het past, komen surrealistische elementen te voorschijn. Een frissche, moderne geest spreekt uit dit alles. Men voelt zich waarlijk gegêneerd om van reclamekunst te spreken voor dergelijke prestaties. Architect Vouga gewaagt van „l'art un peu spécial de la présentation”. In het Zwitsersche tijdschrift *Art, Vie et Cité* (Maart, 1939) schreef hij o.m.: „Notre temps a donné à cet art, voisin de l'art publicitaire et tout